

Važnost razvoja i poticanja osjetila

Ilona Posokhova, prof.

Poticanje i istraživanje pomoću osjetila u dječjoj dobi ima višestruku razvojnu korist. Poznato je da u predškolskoj dobi poticanje razvoja osjetila razvija dječju kreativnost i sposobnost samoizražavanja. No, senzoričke aktivnosti imaju i puno temeljniju svrhu.

U najranijoj dobi, dijete upoznaje svijet i stječe iskustva upravo osjetilnim istraživanjem svojeg okruženja - razgledava, osluškuje, opipava, miriše, istražuje ustima. Ta senzorička iskustva dopijevaju u mozak koji ih zatim obrađuje i tumači. Taj proces aktivnog primanja i tumačenja senzoričkih informacija stvaranjem neuronskih veza doslovice oblikuje mozak. Istovremeno, dijete uči regulirati obilje raznovrsnih senzoričkih podražaja i ujedno postaje sve sposobnije za bolje i uravnoteženije korištenje osjetila.

Međutim, ovdje se upoznavanje vlastitog senzoričkog sustava ne završava. Znanstvena istraživanja u području senzoričke obrade pokazuju da svatko od nas drukčije doživljava osjete, naravno, ovisno o tome koliko smo osjetljivi ili neosjetljivi u različitim osjetilnim područjima. "Kombinacije osjetljivosti i neosjetljivosti variraju u ljudskoj populaciji jednako kao što oblici i boje variraju u prirodi. Neki ljudi, na primjer, ne mogu podnijeti glasnu glazbu; neki žude za njom. Neki ne žele da ih se dira. (...) Svaki je živčani sustav jedinstven." (Stacey, 2005.) Tako istraživanje osjetila u predškolskoj dobi ima i svrhu upoznavanja vlastitog jedinstvenog senzoričkog sustava (vidi vježbe "Čarobna vrpca" i "Koliko prostora trebamo?"), a jednako tako i razumijevanja te uvažavanja senzoričkih potreba drugih ljudi (npr.

toga da svatko drukčije doživljava istu vrstu dodira, zvuka, mirisa itd. i da ono što je jednome ugodno, drugome može biti neugodno).

Također, aktivno istraživanje osjetilima potiče aktivnost desne hemisfere mozga, što omogućuje bogatije kreativno izražavanje i nove, učinkovitije načine učenja. Senzorički modalitet (auditivni, vizualni i taktilno-kinestetički), što ga određuju djetetova "najjača" osjetila kroz koja najdjelotvornije prima i obrađuje informacije, jedan je od važnih aspekata individualnog stila učenja (Willis i Kindle Hodson, 2004.). Istraživanjem pomoću osjetila upoznajemo stil učenja svakog djeteta te tako saznajemo što pojedinom djetetu najviše pomaže u usvajanju novih informacija: gledanje, slušanje, verbalizacija, kretanje u prostoru, crtanje, bojanje i pisanje ili opipavanje i rukovanje predmetima. Također, senzoričke aktivnosti u predškolskoj dobi pomažu djeci u jačanju njihovih "slabijih" osjetila. Na primjer, djetetu koje je sklonije vizualnom učenju auditivne aktivnosti pomažu ojačati sposobnost slušne obrade, odnosno primanja i tumačenja slušnih informacija (što im može poslije olakšati ovladavanje vještinama čitanja i pisanja); djetetu koje je sklonije kinestetičkim oblicima učenja multisenzoričke aktivnosti pomažu naučiti kako primati informaciju kroz ostala osjetila. Nesumnjivo je da senzoričke aktivnosti donose djetetu predškolske dobi višestruku korist, kako u području razvoja i samospoznaje, tako i u području učenja. Uz to, usmjereno osjetilno istraživanje potiče u djece opuštenost, smirenost i stanje aktivne pozornosti.

istražujemo i stvaramo

Kakva je povezanost između opuštanja i vježbi za poticanje osjetila? Praksa je pokazala da postoji neposredna povezanost između opuštenosti i prijemu osjetila.

Organizam koji je opušten, prijemljiviji je na podražaje. Usredotočenost na osjetilne impulse i njihovo intenzivno primanje opušta djecu. Možemo se temeljito opustiti putem osjetila. Sjetimo se kako se ugodno osjećamo kad nas netko mazi, kad slušamo lijepu melodiju, žuborenje potoka, pjevanje ptica, kad razgledavamo zanimljive slike, boje, oblike ili "napasamo" oči ljepotom kraljika. Na taj način istodobno vježbamo osjetila i čuvamo njihovu prijemu. Pomoću vježbi, dijete će saznati da su osjetila najvažniji instrument kojim otkrivamo svijet koji nas okružuje i izražavamo sebe. Unutar sebe nosimo blago kojim u svakom trenutku možemo obogatiti vlastiti život.

Vježbe koje slijede upoznat će dijete s osjetljivošću na dodir, s količinom podražaja koje može prepoznati na koži, prepoznavanjem ugodnih i neugodnih zvukova, smislom za prostornu orijentaciju.

Naša su osjetila neprestano izložena različitim podražajima - poput buke - te brzim promjenama vizualnih dojmova. Zato se vježbe izvode u tišini jer se smireno posvećujemo samo određenom podražaju (slušanju, mirisanju, kušanju). Naime, vrtoglavi ritam življenja često nam ne daje takvih prilika.

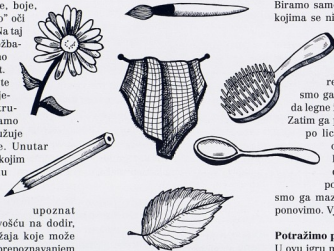
Budući da je vježbi i igara koje potiču rad osjetila puno, spomenut ćemo

samo neke osnovne jer sam uvjeren da će i odgajatelji imati niz ideja za poticanje razvoja osjetila svojih mališana.

Primjeri igara i vježbi:

Čarobna vrpca

Svrha ove vježbe jest spoznavanje utjecaja zvukova na naše raspoloženje.

Odgajatelji (ili netko iz skupine) pomoću raznih predmeta stvaraju raznolike zvukove. Svako dijete ima u ruci vrpca. Ako je zvuk njegovim ušima ugodan, zadrži vrpca u ruci, ako pak nije, odloži je na tlo.

Koliko prostora trebamo?

Vježbamo u krugu. Jedno dijete stoji u sredini, svi ostali vrlo polako sužavaju krug.

Čime to sve dok dijete u sredini ne vikne: "Dostal!" Vježbamo jedanput s otvorenim i jedanput sa zatvorenim očima. Zatim u krug ulazi drugo dijete.

Čime te mazim, čime te šakljam? Pripreмимо različite predmete kojima ćemo kasnije maziti ili šakljamati. Prikladni su: ptičje pero, svilena marama, list papira, olovka, rascvali cvijet, list biljke (gladak ili dlakav), gumica za brisanje, baršun, metal, glatko drvo, žlica, vlat trave, kosa, konjska dlaka, kukuruzna svila...

Biramo samo bezopasne predmete kojima se nitko ne može ozlijediti. Igramo se u parovima ili u većim skupinama. Dijete kojega se mazi treba zatvorenih očiju pogoditi čime smo ga mazili. Bit će najbolje da legne i maksimalno se opusti. Zatim ga počinjemo blago maziti po licu, rukama i nogama, odnosno gdje poželi. Kad pogodi, uzimamo drugi predmet. Ako ne pogodi, kažemo mu čime smo ga mazili i zatim još jednom ponovimo. Vježba opušta.

Potražimo predmet

U ovu igru možemo "krenuti" u šetnji: na igralištu, u parku ili u šumi. Neka svako dijete potraži određenu stvar.

Primjer:

Nešto živo, nešto mekano, nešto svijetlo, nešto tamno, nešto tvrdo, nešto hrapavo, nešto okruglo, nešto bodljivo, nešto maleno, nešto blještavo, nešto glatko, nešto mirisno.

Treba pronaći 3 do 5 različitih stvari. U "lov" može krenuti i dvoje djece zajedno. Pronađene predmete trebaju donijeti u vrtić da bi zatvorenih očiju

odigrali igru "prepoznaj predmet". Vježbe koje smo opisali, namijenjene izvođenju u zatvorenoj prostoriji, ali svakako pokušajmo naviknuti djecu i na doživljavanje vanjskoga svijeta. Uputimo se u šumu i slušajmo njezinu priču, mirišimo livadne biljke i njihove gradske "rodakinje", hodajmo bosonogi po travi, blatu, barama... Priroda također daje be-

zbroj mogućnosti za otkrivanje naših perceptivnih sposobnosti.

Literatura:

1. Srebot R. i Menih K.: Putovanja u tišinu: Igre i vježbe

opuštanja za djecu od 4 do 12 godina, *Ostvarenje, Lekenik, 2003.*

2. Stacey, P.: Dječak koji je volio prozore, *Ostvarenje, Lekenik, 2005.*

3. Willis M. i Kindle Hodson V.: Otkrijte stil učenja vašeg djeteta, *Ostvarenje, Lekenik, 2004.*

Šumski vrtić

Ljerka Pukec, odgajateljica
Dječji vrtić Milana Sachsa
Zagreb

Plavokosi Luka u našu je skupinu došao u desetom mjesecu. Doveo ga je otac, koji je tijekom razdoblja prilagodbe s njim svakog jutra dolazio u sobu dnevnog boravka. Čitali su slikovnice o slonovima. Dječak je odbijao kontakt s odgajateljima i drugom djecom. Dok je otac razgovarao s njim, primijetila sam da je njegov govor slabo razvijen. Nakon razdoblja prilagodbe, u dogovoru s pedagoginjom, Lukinom tati je savjetovano da s dječakom posjeti logopedu.

Osim Luke imali smo u našoj skupini još nekoliko djece koja su imala problema s govorom. To nas je potaknulo na osmišljavanje aktivnosti i sadržaja kojima bismo mogli poticati razvoj govora. Naša skupina je mješovita, što znači da u njoj borave djeca uzrasta od 3 do 7 godina, da prolazimo kroz razdoblje prilagodbe, da se moramo izuzetno

potruditi kako bismo doprli do djece s obzirom na to da su različite dobi te stoga imaju i različite interese. Pokušavali smo razvoj govora unaprijediti kroz male motivacijske razgovore kao što su:

- Da imam čarobne role...
- U životu je važno...
- Ljubav je...
- Da mogu promijeniti...
- Dan iz snova.

Nekim pričama smo mijenjali kraj (Razbojnik sa žutom pjegom), a pisali smo i pisano ružnom početku. Ovakvi su razgovori djecu zabavljali samo nakratko, a primijetila sam i to da se u njim nisu uključivala sva djeca, često baš ona kojima su takvi sadržaji bili prvotno namijenjeni. Svako popodne prije spavanja djeca su me molila da im pročitam neku priču. Uvijek sam to rado činila jer

je svaka nova priča djelovala na bogaćenje njihova rječnika te tako neposredno i na razvoj govora. Osim toga, iz priča smo uvijek saznavali nešto novo o čemu smo mogli pričati. Jednoga dana, dok smo listali enciklopediju o životinjama, shvatila sam da mi je odgovor na moj problem čitavo vrijeme stajao "pred nosom". Iako su djeca iz moja skupine zbog različite dobi imala različite interese, jedno im je svima bilo zajedničko - svi su voljeli priče i životinje. Spajanjem te kombinacije nastala je naša mala priča - *Šumski vrtić*.

Bila je kasna jesen i pričali smo o tome kako se životinje pripremaju za zimu. Na stolu je bilo poslagano puno fotografija šumskih životinja. Dok smo pričali o vjevericama, Teo (5 g.) me je upitao: "A što rade male vjeverice kad velike skupljaju lješnjake za zimu?" Bila sam zatečena. Što da